

Proceso

Catalunya Artística

REGALOS del present número:

Quint folletí de la joguina còmica

ELS DOS CUNILLS

(FREDERICH FUENTES, FILL).

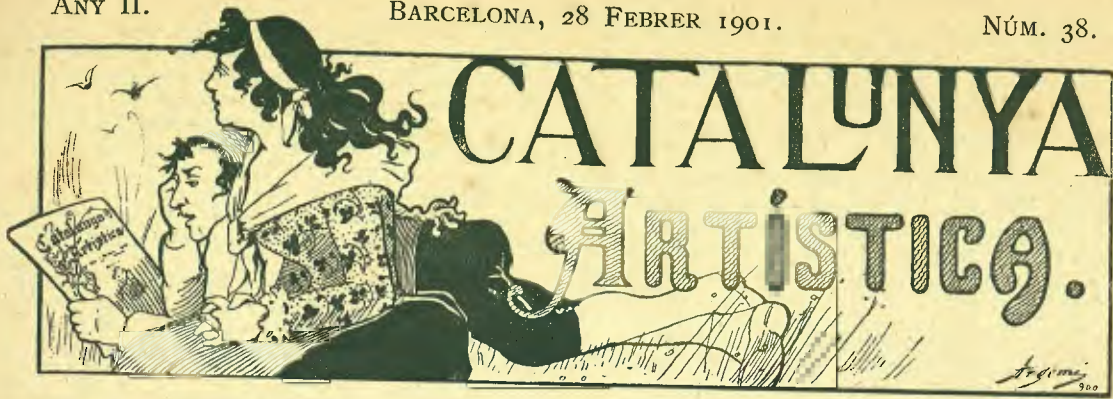
Cuart de la interessant novela ilustrada

LA "MIONETTE"

(EUGENI MULLER, traducció de BORI Y FONTESTÀ).

Núm. 38.

15 céntims.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

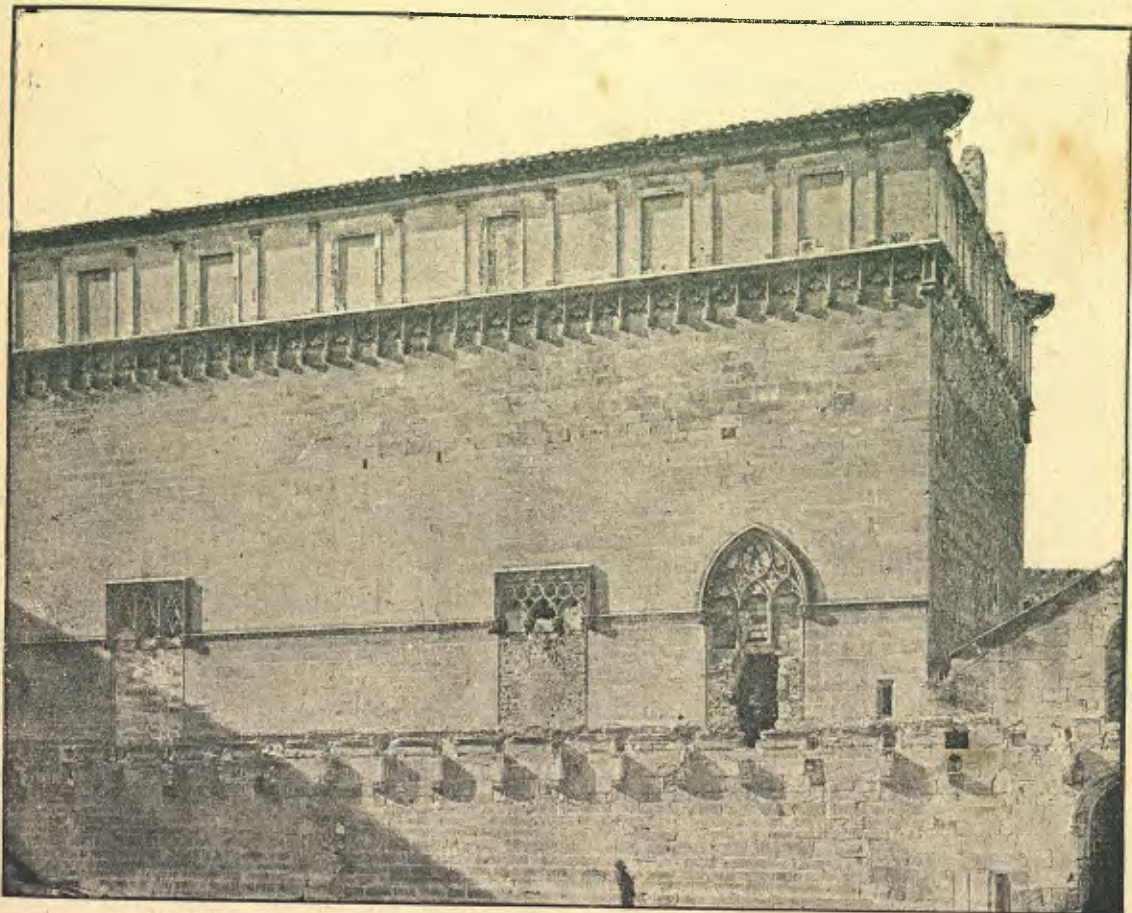
Raurich, 20, principal.

NÚMERO CORRENT.	15	CÉNTIMS.
» ATRASSAT.	20	»

Director: J. Nyné Rabell.

Administrador: Bartomeu Lloró.

MONUMENTS HISTORICHS DE CATALUNYA

POBLET. — L'antich palau del Rey Martí.

Desde París.

(DE NOSTRE CORRESPONSAL LITERARI).

Si á Espanya y á Barcelona molt particularment pot assegurar-se que'l Carnaval agonisa y qu'es una festa del tot irreconciliable ab la civilisació, el que ha passat aquets días á París pot fer constar que ha anat á oferir en els obsequis fúnebres que en el día del *Mardi gras* se fan al mort y estantís Carnaval en els grans boulevards. De disfressas ne veigí unas tres ó quatre, á tot tirar, que feyan casi tanta broma com las que recordo á la meua terra. En tant la *foule s'* ntretenia ab un ardor digne de millor causa á tirarse paperets de color per l'estil dels que's tiran per Corpus á Barcelona al gegants y á las noyas. Lo qui bada ja pot estar segur de que menjará *confetti*; lo qui va desbotonat, sentirá una maneta femenina que li fa pessigollas al clatell, tot acondicionantli un grapat de paperets menos pessigollayres que la má bufona entre'l coll de la camisa y'l coll confeccionat en els grans tallers de Natura. Si us voléu pèndrer la represalia podéu ferho casi bárbarament, sense témer las convencions de la Haya, com si fossiu inglés. Si la carona vos fa llástima, per ferhi rebote'ls paperets, podéu triar, si no la testa escabellada, el clatellet d'aqueixa «enfant» de París «blondé» ó «brune» que probablement vos farà cara, si no ha agostat las municions. ¡Oh! l'hora d'agotar las municions es la més dolsament bárbara pe'ls grans camastrons que fan cap vers els boulevards; cuan ellas *apelan* á la fuga y'l guerrero que las empayta, per alló de que un no sab lo que's fa ab las sanchs calentas, passa'l bras al entorn del coll de la fugitiva y's contenta ab quatre ó cinch petonets, perque no pot fer més mal.

A mida que s'anava fent fosch, las empaytadas y las sardanas sofisticadas per enclourehi las donas, se succehían y donavan una mostra de lo qu'es un carnaval sense máscaras en aquest París llicencios. Precisament aixó, aquest all y oli dels modos y la llicencia, fan repulsivas aquesta societat, aquestas *poupous*, aquestes fadrins rebregats per més escencias que's posin als cabells y al mocador pera disfressar l'alenada de la miseria moral.

De la plassa de la République á l'Opera s'extenia una alfombra d'un pam de *confetti*, vulgo paperets, ó al revés. Els periódichs han apuntat aquest dato pera deduhir l'èxit de la broma; jo m'apunto aixó altre pera deduhir la que vaig fer. Si hi torno que m'escorxin.

*
* *

Diuhem que hi tornarem á fer broma per la *Mi-Carême*. Broma, broma... lo qu'es la reyna de la *Mi-Carême* ja la tenim al trono desde ahir. L'elecció va tenir lloch en el café des Enfants de París, y alló de l'*unanimité* va ésser per Mlle. Baille, filla d'un fabricant de sombreros.

L'home, com autor d'una de las rossas més macas de París, está que no hi cap, perque vostés no's poden imaginar l'alegria d'un pare cuan la seva filla esdevé tot una «Reine du Temple» y no hi há estudiant á París que no hi enseigi la punteria com á *blanco* de mals pensaments y *bouquets* baratos.

Deixém parlar aquesta reyna: ab datos bibliográfichs que ella mateixa'ns proporciona la coneixerém.

—Cuan jo anava, diu, al col·legi de las Germanas del carrer Charlot, me recordo que cada any el pare'm portava á veure'ls carros de la cabalgata. Jo envejaba aquellas reynas y ho hauria donat tot pera ésser en son lloch. Ara que'l meu somni de nena's realisa, soch ditxosa, molt ditxosa.

He guanyat el meu ascens per antigüetat, continúa, havent sigut dama d'honor (oh, el honor!) de la *Reine du*

Temple l'any passat. No obstant, he tingut una gran emoció cuan ha sigut proclamat el meu nom y tot d'un plegat els ulls se m'han omplert de llágrimas.

Y á fe qu'estaba ben asperada cuan he anat á la reunió; perque es necessari que vos ho digui.

—Digui, dona de Deu.

—He perdut el meu gos fa tres días.

Un dematí l'he trobat mort sobre'l sofá y aixó m'ha fet tanta pena que m'he posat malalta de tant plorar.

—¡Pobretal!

—He gegut tot un día y no he parat fins que'ls meus pares m'han portat «Mignon» dissecat. Però l'alegria d'ésser *reine* m'ho ha fet oblidar tot.—

¡Y que ximple, y que digna de presidir una *corria*, es aquesta filla de sombrero!

Si sabéu algú que vulga triar per casarse, enviéulo.

*
* *

Després de totas aqueixas ximpleras que insertan els periódichs, los vull fer conéixer quelcóm d'un article d'altre serie que ab el títol de «Vers l'amour» publica *Le Journal* parlant de las donas espanyolas.

No sé si l'autor haurá fet com Dumas, que pera poguerse emportar algún dato sobre *bandits espagnols* va llogar un subjecte á Andalucia pera que'l fes robar.

Es una de las anécdotas més preciosas del gran novelista francés. Aquest havia pagat per endevant y sorprés de que ningú li havia sortit en la excursió que acabava de fer á propòsit posá la seva reclamació tot indignat. Llavoras fou cuan l'*empresari* del robo li contestá:

—Pero jombre, no ce le ha robao á oztez?

Efectivament, ell l'havía robat no fentlo robar.

L'autor del article «Dolores» encara es més desgraciát, perque ell no coneix Espanya, per més que digui, y es algún francés el que se li ha quedat ab els cuartos de l'*information*.

Y sinó, veyéu *l'échantillon* de sempre.

Comensa per dir que del Marroch á Espanya ab prou feynas hi há transició. Com proba d'aixó, recomana que's fici el *curioso lector* ab «ces deux femmes» que caminan «devant vous» pe'ls carrers de Cádiz ó Málaga, perque allí «toutes les femmes vont ainsi par couples». Ves si está enterat.

Totas las donas saben? Alló de sempre: duhen mantellina. Per certificarho diu que no parla de las «mondaines». «En Espanya, com en tot pahis del món, aquestas, en la barreja que la falta de diners fa necessaria, tendeixen á perdre'l relleu de la seva rassa, los caràcters atavichs.» Ja es llástima.

A propòsit de son acert recorda un sopar á que pretent haver assistit á Sant Sebastián obsequi que las «grandes dames espagnoles» van oferir á la reyna Natàlia. Diu que l'acte comportava el sombrero en las senyoras y assegura «bien entendu» que tot lo que portavan, robas, sombreros, havia arribat de París. Ja ho veig, de sombrero cap senyora'n porta á Espanya. ¡D'hont venian, se pregunta, aquellas «soupeuses»? Donchs era una «mescla hispano inglesa, de que la bona societat espanyola presenta tipos dignes d'admiració».

El verdader tipo espanyol de dona's veu pe'l carrer, á la iglesia, als toros, el tipo espanyol pintat per Mérimée, es á dir, sempre ab la mantellina.

Assegura qu'es un espectacle «charmant» als dematins d'estiu, véurelas com se pentinan fent rodona en las plassas públicas y véurelas ballar entremitj dels *couteaux* fent exclamar á un públic entusiasta: «Vive ta mère!»

Després de moltas altras bestiesas, de fer passar á totas las donas d'Espanya pe'l raser d'unas quantas perdudas, copia aquella heretjia de Dumas, de que «tot just l'home ha sortit de la mare com *enfant*, aspira á entrarhi com á

amants. Aixó escriu l'autor, un tal Le Roux, «ho expressa be l'amant espanyol quan diu á sa «maîtrese»:

Je garde deux besiers dans mon cœur
qui ne s'éloignent pas de moi:
le dernier de ma mère,
le premier que je t'ai donné.

L'infelís ha pretengut traduir l'hermós cantar:

Dos besos tengo en el alma
que no se apartan de mí:
el último de mi madre
y el primero que te dí.

Ell li dona un origen que no té; ignorant, com tots los que escriuhen d'Espanya, sempre prompts á menyspreuarnos, lo suposa fill del vici y no del género poétich que tan admirablement cultivaren August Ferrán y Campoamor.

*
**

Cuan els periódichs no publican cosas aixís parlan de las crissis políticas nostras ab informacions de l'Embaixada, que ella sabrá lo que li costan; ó be son els amichs d'en Sagasta que fan cantar, dihent, com l'altre día, que la *revolution (?) espagnole* era la demanda del pahís pera l'adveniment al poder de M. Sagasta. Tal com sona.

Oh! y si haguessin llegit en *L'Eclair* els mérits d'aquell senyor que s'ha casat... un O'Donnell... un Prim... més encara.

Ningú s'ha ficat ab l'actitut de Catalunya, apartada de la comedia; ningú resa sobre l'importancia de las novas doctrinas políticas, que germinan, en el camp regionalista y... més enllá.

Tinguemho tot ben present: lo d'Espanya y la superficialitat dels nostres vehins d'aquesta Europa tant de moda y que tants desenganys ha de proporcionararnos.

ALFONS M.ª PARÉS.

París 21 Febrer.

L'ART INGLÉS. — EXECUCIÓ DE MARÍA STUART (Cuadro de F. Madoz Brown).

CARLOS CASAGEMAS

(DIBUIX DE RUIZ PICASSO)

Segurament no'l coneixerán la majoria de nostres llegidors. Donchs en Casagemas era un artista català no format encara, que junt ab un seu company d'art, en Ruiz Picasso, se'n anà à Paris afanyós de trobar en aquella Babilonia una bona mota de llorer que recompensés els esforços qu'ell havia fet pera conquerirlo, convenut de que en la propia terra se'n obté molt poch.

A Paris vivia, cuan de sobte, per un d'aquells capritxos de la casualitat, la Mort va cuydarse d'arrebatarlo dels brassos dels companys que'l volian.

Descansi en pau el desdixat artista jove.

Reconciliació

.... Y quedaren sols.

Un somris agredols floria de tant en tant sobre'ls dolsos llabis d'ella. Ell seguia ab indiferencia las blavencas espirals de fum del seu cigarro.....; era la primera vegada que's trobavan sols desde que s'havian refredat las sevas relacions.

Un silenci anguniós omplia la cambra lluminosa y tebia.

Al fi, l'Enrich aixecantse lentament, s'acostà al balcó que donava al jardí. ¡Quin temps feyal! Era una tarde d'aquellas curtas y grisas del mes dels morts. El vent bufava arrencant las fullas dels arbres que dansavan esbojarradament sobre'ls cuydats caminals.....

—L'hivern comensa—exclamà l'Enrich.—¡Quina tarde, Deu meu!

—Ja es ben dolenta, ja....—murmurà la Lluisa.

Y una bufada de vent més forta que las altres, feu extremir els vidres y encéndres el foch de la llar, y'ls dos enamorats sentiren serpentejar per sos cossos un fret intens, malgrat l'escalfor que'l foch donava.....

—¡Ah, Lluisa,—tornà l'Enrich,—y com la tarde d'avuy me recorda un'altra tardel.... Tot just fa un any, Lluisa, tot just fa un any!.... Era un dia com aquest: el vent també arrencava'ls pampols recremats..... A fora la Natura comensant sa llarga dormida, á dintre l'amor potent desvetllantse. ¡Recordas cuan al peu d'aquest mateix balcó vaig dirte timidament que t'estimava? Resplandires de goig y'ls teus ulls confessaren tot l'amor que'm duyas..... vares allargarme una mà y al trobarla jo tan confiada y carinyosa vaig sentirme tan dítxós que vaig buscar inconscientment els teus llabis desitjats que'm respongueren petonejantme..... Lluisa meva! Després..... per gelos sense rahó, per futesas..... si, res més que caborias, s'ha tornat la meva Lluisa tan estranya que, vaja, no es la Lluiseta d'avans riallera y carinyosa.....; ara sempre está enristida y cuan m'arrisco á parlarli somriu d'una manera indefinible y'm mira ab una mirada barreja d'amor é incredulitat, com si no ho sabés bé massa que soch seu, que sols per ella alheno. ¡Ah Lluisa, si ho sabessis com l'anyoro l'amor teu!

A mida que l'Enrich parlava s'acostava més y més al silló ahont seya indolentment la Lluisa. Las darreras paraulas las hi digué casi á cau d'orella y després, ab pas nerviós recorregué la sala. Sos ulls plens de sentiment y desesperació se trobaren una vegada ab els de la noya ahont hi brillava una llàgrima silenciosa, prelu di del desitjat perdó.

L'endevinà l'Enrich, y agafantli las mans tremolosas li digué ab tendresa:

—Lluisa, mon cel, ma esperansa, digam que m'estimas com avans!

—Com avans no,—esclatà ella,—t'estimo molt més encara!.... Enrich, Enrich de la meva ànima!

Y una nova bufada de vent feu estremir els vidres y encéndrer el foch de la llar boy apagant la remor d'un bés palpitant.. llarch... d'aquells que acaban ab dugas llàgrimas.

JOSEPH MARÍA PUJADAS.

El plany de l'oronel

Deya l'oronel

plé de melangia:

—¿Hont farém el níu,

aureneta mía?

—Al palau reyal,—

ella responia.

—No, que'l fill del rey

els nostres pendria.

—Dalt del campanar

segur estaria...

—Ay, no; que á la nit

Póliva hi vindria.

—Anemlo á fer lluny,

allá, á la masia.

—¡Si el roch del pastor

lo destruiria!

Deya l'oronel

orfe d'alegria:

—¿Hont farém el níu,

aureneta mía?

B. SAGRERA.

FI DE FESTA (cuadro de Pujol-Hermann).

PRIMER CERTAMEN LITERARI-MUSICAL DE CATALUNYA ARTÍSTICA

Veredictes del Jurat de la part literaria.

- PREMI PRIMER (FLOR NATURAL). — Núm. 167. **Hivernenques:** lema: *Notes d'hivern*.
Accésit primer. — Núm. 165. **L'últim sospir:** lema: *Bon Cel*.
» segon. — » 50. **Natura y Amor:** lema: *Primaveral*.
» tercer. — » 132. **Impresions:** lema: *D'hivern*.
- PREMI II. — Núm. 166. **Patria:** lema: *Che tutto, tutto nella Patria*, etc.
Unich accésit. — Núm. 49. **Anyorament:** lema: *Lluny de la Patria*.
- PREMI III. — A las novelas núm. 195. **El pas de la Mort** (sense lema), y núm. 179. **L'Apòstol:** lema: *Guardavos dels falsos profetas*, etc.
Unich accésit. — Núm. 159. **La somera de la Rosa:** lema: *Y si lector dijeres*, etc.
- PREMI IV. — Núm. 131. **Quelcóm d'història:** lema: *Quatre mots*.
- PREMI V. — Núm. 42. **La cabellera:** lema: *Inconscient*.
Unich accésit. — Núm. 169. **Crieu còrbs...** (sense lema).
- PREMI VI. — Núm. 106. **A la Caritat:** lema: *Amor meua*.
- PREMI VII. — Núm. 172. **Les alades de la Creu** (sense lema).
Accésit primer. — Núm. 60. **A la Fé:** lema: *Consol de l'ànima*.
» segon. — » 110. **Virgo Virginum:** lema: *Llum de la vida*.
- PREMI VIII. — Núm. 79. **Idili trist:** lema: *Croquis de novela*.
Accésit primer. — Núm. 153. **Una nit a Canigó:** lema: *Montanyas regaladas*, etc.
» segon. — » 146. **L'aplech de Font-Romeu:** lema: *Costums de montanya*.
- PREMI IX. — Núm. 151. **Los Encants:** lema: *R. I. P.*
Accésit primer. — Núm. 91. **Un romanso d'aquell temps:** lema: *¡Pobre home!*
» segon. — » 12. **¡Lletja!** lema: *¡Ecce dona!*
- PREMI X. — Núm. 109. **Anyorances del Cel:** lema: *Cuando será que pueda...* etc.
Accésit primer. — Núm. 75. **La pedregada:** lema: *Malehida sia*.
» segon. — » 114. **Caminant:** lema: *Natura*.

PREMI XI. — Desert

PREMI XII. — Núm. 70. **La setmanada del obrer:** lema: *¡May més!*
Unich accésit. — Núm. 97. **¡Tinch de casarme!** lema: *Monólech*.

PREMI XIII. — Núm. 94. **Estiuhenques:** lema: *Notas de sol*.
Accésit primer. — Núm. 155. **Flor de llot:** lema: *Realisme*.
» segon. — » 161. **Montanyenca:** lema: *Amor*.

PREMI XIV. — Núm. 180. **L'alláu:** lema: *Natura*.
Accésit primer. — Núm. 193. **Istiu:** lema: *Mitjdiada*.
» segon. — » 142. **Capell:** lema: *Per cartas*.

PREMI XV. — No s'adjudica.
Unich accésit. — Núm. 105. **¿Modernista?:** lema: *Qui sigui confrare*, etc.

PREMI XVI. — Núm. 8. **Tradicions de las comarcas de Ripoll y Vall de Ribas:**
lema: *Recordar las tradicions*, etc.

Nota. — No haventse pogut adjudicar alguns premis per un ó altre motiu, en els temes ficsats en el *Cartell*, els donadors han autorisat al Jurat pera deixar el tema lliure.

Veredictes del Jurat de la part musical.

PREMI XVII. — Núm. 19. **L'aplech de Farnés:** lema: *Las alsinas balladoras*, etc.

PREMI XVIII. — No s'adjudica.

PREMI XIX. — No s'adjudica.
Accésit primer. — Núm. 35. **La barretina:** lema: *Las barretines vermelles*, etc.
» segon. — » 24. **Missatjera d'amor:** lema: *No te'n oblidis*.
» tercer. — » 7. **La filanera:** lema: *Wagner-Catalunya*.

Barcelona, 17 de Febrer de 1901.

EL JURAT CALIFICADOR. — De la part literaria: *Joaquim Ayné Rabell*. — *Anton Bori y Fontestà*. — *Manel Rovira y Serra*. — *Anton Busquets y Punset*, Secretari. — De la part musical: *Francisco de P. Sanchez Gavagnach*. — *Joseph Ribera*. — *Cándido Candi*.

Eppo (1)

La manca de mesura ab que han tractat alguns periòdichs catalanistas d'aquí, al naixent «Teatro Lirich Catalá» ens mou avuy á fer públicas manifestacions, que á no ésser per'xó, tal vegada no haurian vist la llum.

No particularisarém, y si solzament tractarém de fer evident, l'erro en que han caygut al jutjarlo. Uns ab esperit no gayre justicier, han fet criticas d'obras que en dit teatro s'han estrenat, y portats de sa intransigencia bon xich carregant, n'han parlat, com d'una cosa feta, essent aixis que's tractava d'un ensaig, d'un obra en naixensa y que, per tant, haviam d'esperar á que's formés pera jutjarla degudament.

Allavors, veyent els resultats, se farian cárrech de si'l «Teatro Lirich Catalá», era reflexo del carácter pur catalá, mascle y seriós, ó bé del afeminat y decadent género xich madrileny, tan arrelat, per desgracia, aquí á Barcelona, y quina culpa correspon en bona part al poble barceloní indiferent, que troba alló molt del seu gust y no's preocupa gens ni mica, de si sa influencia pot ésser benefactora ó perillosa pera la conservació dels seus sentiments, bé prou alabats, del estrangers y que avuy, degut á n'aixó, va perdent, restant feble pera oposarshi y lluytar perllur reconqueriment. Y no es pas que las obras que's representan al Tivoli siguin totas dolentas, sinó que'l retrahiment que s'observa en una bona part del nostre públich es degut, á que ja prou viciada pe'l género foraster, y coneixent, podriam dir, el secret d'aquest, hi troba á mancar lo que per creureho bo aplaudia en el darrer y que ab molt bon acert s'ha tractat d'esborrar al fundar el «Teatro Lirich Catalá», de conformitat ab el modo d'ésser nostre. Aixis es que las obras estrenadas no podian entussiasmarla á la massa y las ha trobadas d'una candidesa é ignocencia grans.

Mes qui conegui's tipos catalans que han fet viure al escenari del Tivoli un aplech d'escriptors y poetas de la terra, s'hi identificará ab ells y's creurá transportat, unas vegadas á montanya y altrás á las placivolos y serenas platjas de nostra costa llevantina.

Bona mostra son del que us dich entre las conegudas, *L'alegria que passa*, d'en Rusiñol, y *La Rosons*, de l'Apeles Mestres, abduas ilustradas ab música d'en Morera, de marcat sabor catalá. Si las estrenadas després, en sa totalitat no han agradat al públich, s'ha degut, á més de que'ls autors eran novells, á una equivocació que aquestos han sofert, al permetre representar obras poéticas inmillorables, de las qu'ells n'estaban enamorats y que la realitat dels fets els hi ha demostrat que no servian pera'l teatro.

(1) Per més que nostra Redacció no's fá solidaria dels conceptes emitits en el present article, lo publiquem ab el propòsit de donar una prova de la nostra imparcialitat envers aquest assumpto.—(N. de la R.)

Aixó no'ls deu desencoratjar, y en comptes de perdre'l temps, com han fet alguns, xiulant á altres companys qu'estrenavan també, cuydin d'aprofitarlo pera presentarne de novas que mereixin l'aplaus del públich.

Per altra part, els que alentavan á n'en Morera á que fundés el «Teatro Lirich Catalá», ó creyan qu'ell no faria res contrari á l'enlayrament del art patri, ó debian havershi oposat, aconsellantlo ab sabiesa y oportunament, no esperant á després pera ferli la trabeta, vòlent treure mèrit al seu treball y matant la noble idea de nostre teatro lirich, quina instauració desitjavam de tot cor els bons catalanistas. Se queixan molts, de que en Morera ha estrenat seguidas varias obras sevas; y nosaltres ens preguntém: ¿Qué ha de fer el mestre, si aquells ab els que tenia més ó menys compromís, li retrasan l'envio de las obras ó bé deixan d'escriurelas? ¿Te'l mestre d'abandonar la direcció del «Teatro Lirich» y deixar que mori, haventhi encara, cuan menys las energias propias pera lluytar per llur salvació...? Nosaltres creyém que nó.

L'art popular nostre, té una significació en las sevas manifestacions com cap altre, aixis es, que ofegantlo cuan tot just comensa á respirar, ofegan l'idea patriótica qu'enclou necessariament. Si es que aixó, ha pogut perjudicar quelcóm á la noble idea que'ls encoratja á ferlo, es molt sensible; y consti qu'ara han estat els de dintre casa. Tinguin en compte que no's neix ensenyat, y per tant, no debém exigir á una criatura lo mateix que á un home.

Molt n'hem d'esperar els catalanistas dels que avuy son els puntals del «Teatro Lirich Catalá», á manca de millors que *á la cuenta* per ara dormen, y sols cuan els hi convé's despertan per dir mal dels que treballan ab fé; y molt agrahits tambéls hi hem d'estar pe'l que de bó han fet y si de cas, algün defecte hi ha trobat algü, no duptém, de que ab l'experiencia y el treball constant per l'art, arribarán á corretgirse.

¡Patria! ¡Art! y avant en la tasca empresa.

SANTIAGO FOLCH.

Febrer, 1901.

Esqueixos

No estranyis, amor meu, que'm descubreixi cuan passo al teu costat; lo cor m'ho dicta; també devant d'un féretro saludo, qu'es pe'l respecte que tot mort inspira.

*

¿Qué'm vols? ja ho sé; ¿qué't vull?... ja has de saberho, que'ls dos som carn y ungla, pro com jo hi tinch la carn... hi duch l'unyero.

PERE CLAVELLINA.

La mort del soldat.

S'ha batut com un brau en la embestida.
 ¡Be n'ha rajat de foch el seu fusell!...
 La enemiga descarga, avergonyida,
 ha volgut, venjadora, occir sa vida...
 ¡l'última bala haurá sigut per ell!

Y ha caygut. La bandera victoriosa
 volcya enllá, darrera l'enemich...
 ¡Qui's recorda dels morts! demá la fosa
 ja s'obrirá per ells; la nit plujosa
 fins al nou jorn els servirá d'abrigh.

En va'l ferit ab vista llastimera
 mira als companys pe'l foch emborrxats...
 y van avall... avall... Mes la bandera
 s'allunya... Ja no's veu... Sols la darrera
 llenca de fum s'aplana pe'ls sembrats.

Alsa allavors la testa esgroguehida
 hont la mort va fent presa ab sa negror...
 Panteja y fa un esfors... y prega... y crida...
 y ve la nit, y raja sa ferida
 un broll de sanch qu'empereseix son cor.

La vida que tant vol, ab la més bella
 ilusió se li escapa...s sent mori...
 una llágrima apunta en sa parpella;
 vol reclinar la testa, y sols la sella
 d'un cavall mort pot ferli de coixi.

Y aixís s'ajeu. La nit freda y plujosa
 ve á vetllar lo seu son ab sa negror...
 Recordal brau sa joventut ditxosa;
 plora als pares, germans, la patria hermosa,
 y esguarda al cel, y fa un sospir... y mor.

A. BORI Y FONTESTÁ.

BARCELONA
 PRINCIPAL.

Dissapte hi debutará la companyia de la Sra. Tubau ab
 la celebrada producció *La Corte de Napoleón*.

La temporada no alcansará més que 26 funcions, entre
 ellas quatre dedicadas á estrenos, dos d'ells las obras re-
 presentadas ab écsit á Madrit, *La Reina y la Comedianta y*
Pepita Tudó.

ROMEA.

Animat va véurers, ab tot y ser dilluns de Carnastolts,
 el benefici del popular primer actor cómich D. Jaume Cap-
 devila. Després de *Lo trinch del or* el beneficiat estrená
 una comedieta seva titulada *A casa'l sastre*, molt xistosa,
 que va agradar de debó al públich, aplaudintse al autor y
 á sos intérpretes.

En Capdevila va rebber, ab motiu de sa *serata d'onore*,
 bon número de presents de sos amichs y admiradors.

També va obtenir molta coturrencia la primera actriu
 genérica D.ª Agna Munner el dilluns passat en que cele-
 brá'l seu benefici, posant en escena *El sí de las noyas* y la
 gatada *La esquilla de la torratxa*

* * Del estreno del drama *Carn pe'l llop*, efectuat di
 mars, ne parlarém en el número vinent.

* * Dilluns, día 4 de Mars, tindrà lloch el benefici del
 celebrat primer actor D. Hermenegild Goula ab una ex-
 traordinaria funció composta del drama d'en Capdevila,
¡Carmel, el monólech *Entreacte* y la pessa *Cel rogent*.

TÍVOLI (LÍRIC CATALÁ).

Cigales y formigues es l'obra d'un enamorat de la Belle-
 sa, d'un artista assedegat d'Ideal; es una lluyta hermosa
 entre ánima y materia.

En Rusiñol ens presenta un grupo de poetas (las *cigales*)
 que cantan enlayradas de la vulgaritat dels homes, al cim
 d'una montanya, com si volguessin acostarse al cel, però
 no deixant per aixó de mirar la terra que trepitjan.

Aquets poetas están amparats per un hermitá, un per-
 sonatge hermosíssim en el que en Rusiñol hi ha abocat tota
 la seva ánima. El cant á la Belleza que recita l'hermitá es
 una filigrana de delicadesa, una verdadera font d'inspira-
 ció; en ell hi vibra l'esperit poétich del autor d'*Oracions y*
Fuils de la vida.

Las *formigues* son la gent d'*abaix* fills d'una terra que's
 migra de sequetat y sols cuan veuhen acostarse com un
 núvol negre la espantosa miseria, sols alashoras se'n re-
 cordan de l'hermitá y dels poetas, y pujan al cim de la
 montanya en impresionable colla pera demanarli aygua.

L'hermitá els inculca la fe y'ls hi diu una oració que ells
 repeteixen; però cuan després ja han conseguit lo que de-
 sitjavar, cuan ja veuhen las terras molles que prometen
 una espléndida feconditat, allavors tornan avall ab desagra-
 himent, allavors la materia torna á separarse de la poesia.

L'obra d'en Rusiñol vista en las taulas no fa l'efecte que
 faria segurament llegida, perque al llegir una obra, un se
 tanca en sí mateix y pot fruhir millor las impresions poé-
 ticas que no entre mitj d'un públich, barrejat entre una
 societat que, per escullida que sigui, sempre té els seus ri-
 bets de vulgarisme.

La música del mestre Morera la trobém inspirada.

* * Ab *Picarol* han obtingut l'Apeles Mestres y el
 mestre Granados un triomf he-mosíssim y la empresa del
 Teatre Líric Catalá una obra que será segurament la mi-
 mada del públich de la temporada vinent, sobre tot si pro-
 curan donarli més bona interpretació.

El delicat autor de las inoblidables *Baladas* ens dona
 una obra humanament poética, escrita ab aquella galanura
 é inspiració com tot lo que brolla de sa ploma d'or.

La *cansó del Picarol* tanca original y simpáticamente l'a-
 mor gran, inmens qu'ell sent per la *Regina*.

Cuan després de la cansó li comensa á descifrar, allavo-
 ras va enlayrantse sa atrevida y delirant passió, y sota aque-
 llas robas violadas s'hi veu brollar un'ánima ardent y mag-
 gestuosa; però en el punt culminant cuan l'enamorat, va-
 lentment va á pronunciar la paraula que aclarira el misteri

á la innocent *Regina*, en aquell moment se sent la salva pera la cerimonia, y l'esperit del *Picariol*, que s'havia enlayrat en un cel d'ilusions, cau altra vegada á terra com aucella ferida, s'adona l'infelis de la miseria que'l cubreix y torna á tancar á dintre, el seu amor... y queda el misteri com sempre, grandiosament impenetrable.

El *Picariol* es una figura dramática de las més hermosas qu'ha produhit el teatro catalá.

El final de la obra es d'un sentiment delicadíssim. Tothóm se'n va al so de la marxa nupcial, tothóm se'n va, deixant sol, ben sol al pobre *Picariol*; que al *Picariol* no més se'l busca en els moments de *spleen*, però may quan l'alegria ompla el palau. Allavors se l'abandona, y encara que l'infelis s'ofegui de tristesa, ningú sab l'ensarri una espurna de consol ni una petita mirada d'agrahiment per las riallas que ha fet florir en els moments grisos.

¡Pobre *Picariol*! Se queda abandonat en mitj de la escena, mirant als que se'n van y s'emportan la *Regina*, la seva vida: y cayent de genolls devant del silló que moments avans havia ocupat ella, vibrant de desesperació, y al irónich soroll dels cascabels que se sent á cada mohiment del seu cos, diu ab tota l'ánima la darrera estrofa de sa cansó, en la que hi enterra totas las sevas ilusions:

Y en tant, radiosa y esplendent
fa son camí la hermosa estrella
ignorant sempre, eternament
que hi hagi un cuch qu'es mor per ella »

R. S. S.

* * Avuy, dijous, acaba la temporada el Líric Catalá. Plega deixant un écsit encara palpitant; l'écsit del *Picariol*.

Vinga un'altra vegada, comensant ab obras aixís.

* * Dissapte comensa á actuar en aquest teatro la companyia de l'Enrich Borrás.

NOVEDATS.

Diiumenge va despedirse del públich d'aquest teatro la companyia de l'Enrich Borrás, á la que se li feu una cariñosa manifestació de simpatia.

* * Dilluns hi debutá la companyia dramática italiana que dirigeix l'artista Italia Vitaliani, ab el drama de Robert Bracco, *Tragedia dell'ánima*. L'obra no resultá molt, però en cambi la genial actriu doná mostrars del seu talent.

Ja'n parlarém ab més extensió.

MATARÓ

El repertori Echegaray ha fet el gasto aquesta setmana. Al Principal, la companyia del Sr. Armengod posá en escena, dijous passat, *El loco Dios*. M'abstinch de emitir el meu parer sobre aquest drama, per haverne ja fet crítica CATALUNYA ARTÍSTICA cuan la Guerrero va estrenarla á Barcelona l'estiu passat. Sols diré que'l públich mataroní no va entrarhi, tal vegada per no compendre del tot la significació d'aquell cap desequilibrat, d'aquell tipo tan fals. La interpretació bona.

Dissapte la mateixa companyia posá en escena en el «Ateneu de la classe obrera», *Mariana*, y l'endemá, en el Principal, *Mancha que limpia*. En totas las obras s'hi distingiren las damas Santoncha y Martínez (C.) y els actors Martínez, Cornet, Leonardo y el director.—*El Corresponsal*.

En el «Ateneu del Ensanche» representaren el drama en tres actes *Un drama nuevo* y la pessa *Los dos sordos*, distingintse la senyora Puchol y els senyors Torelló, Belenguier, Casaseca, Amigó y Pujol.

En la «Sempre avant», baix la direcció del senyor Rebull, donaren, la vetlla del diiumenge passat, una representació del magnífich drama d'en Pitarra *Lo ferrer de tall*.

Els balls de disfressas celebrats durant els días de Carnaval en la nova societat «Las Bravias» van veurers animats en extrém, regnanthi l'humor y l'alegria.

El sabó d'espectacles ha sigut objecte de notables reformas.

Pera'l día 10 del mes vinent tenen anunciada la sarsuela *Picio, Adán y compañía* y la comedia catalana *Una dona á la brasa*.

El diiumenge últim tingué lloch en el «Círculo Colón» baix la direcció del senyor Guasch, la funció anunciada, composta de l'aplaudida producció catalana *Lo Contramestre*, molt ben desempenyada pe'ls senyors Guasch, Vivó, Baleta, Pladevall, Cadena, Navarro y Fuster.

En «La Constancia» el diiumenge prop passat varen posar en escena las obretas catalanas *Sense argument* y *L'amor es cego*. Els intérpretes senyors Mas, Amigó, Domínguez y Fábregas se guanyaren molts y merescuts aplaudiments del numerós públich qu'omplia la sala d'espectacles.

Pera'l diiumenge vinent está anunciada la sarsuela *La tela de araña*.

La nit del diiumenge últim va tenir lloch en la llubida societat «Lo látigo d'or» la funció anunciada, composta del drama *Juan José* y de la sarsuela dels senyors Ormí y Viñas, *Agencia Artística*.

El drama tingué una interpretació ajustada, recullinthi merescuts aplaudiments las senyoras Valor, Bosch y Guart y els senyors Moratones, Mariné, Ponseti, Sabater y Miquel.

Agencia Artística (estreno) es una obreta agradable, inginyosa, plena de situacions cómicas y xistes; fa passar un rato agradable y divertit qu'es senzillament lo que s'ha proposat l'autor al escriurela.

La execució, en general fou bona, distingintse particularment las senyoras Lostaló, Bosch y Guart y els senyors Tufet, Vila, Masana y Queraltó.

Numerosa y distingida fou la concurrència que assistí á la funció que'l diumenge día 24 celebrá la societat «Círculo de la izquierda del Ensanche.» Las obras que posaren en escena foren las comedias catalanas *Lo Sant Cristo gros* y *Lo ninot de mollas*.

En la execució varen distingirse las senyoretas Tresols y León y els senyors Aymerich y Mercadé que lluhiren sa *vis* cómica, fent riure molt, y els senyors Pujol, Ros y Casamajó, que secundaren perfectament.

En el «Niu guerrer» l'últim diumenge posaren en escena el drama d'en Pitarra *La Banda de Bastardía*, baix l'encertada direcció del senyor Carreras.

Sobre nostre Certamen.

Conforme prometiam, publiquem en altre lloch del present número el VEREDICTE del JURAT CALIFICADOR de las 244 composicions, entre literarias y musicals, enviadas á concurs.

Podém dirho en veu ben alta; el Jurat, prescindint de tota mena de trabas y no fent cas de lligams ni componendas, s'ha inspirat en el millor esperit de justicia.

Pera solemnisar d'una manera espléndida la festa de nostre *Primer Certamen*, publicarem un gran NÚMERO EXTRAORDINARI que vindrá gayrebé á fer las vegadas d'un tomo contint els treballs premiats, menos las novelas y obras dramáticas, que aquestas las donarem com á folletí, ilustradas las primeras, en la forma que ho fem. El número contindrà ademés els retratos de tots els autors llorejats tant ab premi com ab accésit.

Preguem al poeta que hage obtingut la Flor Natural se serveixi manifestarnos lo més aviat

possible, quins son els seus propòsits respecte al nomenament de la Reyna de la Festa.

Es molt probable que la solemne repartició de premis tingui lloch en l'històrich Saló de Cent de nostras Casas Consistorials. De totas maneras s'avisarà ab anticipació el lloch, dia y hora per medi de la premsa y d'invitacions que repartirém.

A tots el que presentin en l'Administració de CATALUNYA ARTÍSTICA els folletins en bon estat del drama *Lo full de paper* y de la comedia *La germana gran*, se'ls entregará un exemplar encuadernat mitjansant l'import de 10 céntims de pesseta.

En el número vinent parlarém, com mereixen que s'en parli, de la conferencia donada á l'«Agrupació Ramón Llull», per en Folch y Capdevila, y de la festa literaria-musical que ab nombrosa concurrència celebrá l'«Associació Popular regionalista».

Hem rebut el *Cartell* del primer *Certamen literari de Berga*, que conté XV premis. El plasso d'admissió finirá el 22 de Maig.

Sentím no poderlo publicar enter per sa llargaria, mes tots aquells que vulgan enterarse'n el trobaran de manifest en nostra Redacció.

El drama catalá de nostre volgut amich en Manel Rovira y Serra, *Gent de vidre*, s'está traduhint al castellá, ha-

Actualitat.

Després del Carnaval
que'ns ha fet perdre l'esma,
comensa'l seu regnat
l'escuálida Cuaresma.

vent sigut admés per la companyia del teatro Espanyol de Madrid. Sembla que hi há el propósit d'estrenarlo aviat.

Ens alegrém de la noticia, desitjant á n'en Rovira un gros écsit.

El famós autor dramátich noruech l'Enrich Ibsen, se troba malalt de gravetat.

Veuriám ab gust son restabliment.

Diumente vinent l'Associació de Coros d'en Clavé celebrarà en el Palau de Bellas Arts un gran festival en commemoració del XXVII aniversari de la mort d'aquell genial musich-poeta.

En aquesta administració se ven al preu de 15 céntims l'exemplar, la joguina cómica en 1 acte, original de don Joseph Graells, titulada *Celos de l'Escolástica*.

El Govern de Washington regalará á Espanya cent mil dures com á indemnissació per haverli cedit el nostre Govern algunas islas.

Deu n'hi do d'aquets regalos, si's considera que també's hauríam pogut pérdrer aquells trossos de terra.

El diumente prop-passat l'Institut de las Arts del llibre doná la quinta conferencia que versá sobre la composició y estampació tipográfica. Eran els conferenciats els senyors Rossell y Giró, essent molt aplaudits. Presentá aquest últim una prova de gravat ja impresa per medi de un recorte per ell ideat y fet ab resinas, que fou molt celebrat.

Ha mort el conegut excursionista catalá l'Artur Osona, autor de varias publicacions y guías de las molts encontradas de Catalunya.

Descansi en pau.

El Govern inglés recompensará á lord Roberts ab cent mil lliuras esterlinas.

¿Cóm á *pacificador* del Transvaal?

¿Veuhem com fins els inglesos ens imitan? Deuhen haverse recordat de que Espanya va recompensar al *pacificador* de Filipinas, y ells no volen ser menos.

Ens escriuhen de Génova qu'en el teatro Carlo Felice d'aquella ciutat italiana, hi ha obtingut grans triunfos nostre estimat amich el notable tenor catalá l'Angel Angioletti, cantanthi bon número d'óperas, entre ellas la *Manon*, del mestre Puccini, y *El crepúscol dels Deus*, de Wagner; aquesta segona va estrenarla l'Angioletti en el Carlo Felice, entussiasmant al públich.

El día 21 nostre amich va péndrer part en la solemne funció que's dedicá á la memoria d'en Verdi, y tan gros va ésser l'écsit que obtingué, que'l Municipi de Génova, com á mostra d'admiració y per agraument, va regalarli una medalla d'or y diploma commemoratiu de la solemne vetlla.

Havém rebut imprés el joguet cómich en un acte y en prosa, original de D. Marcelino de Jordana, *L'hostal de la Munda*, que va ésser estrenat ab extraordinari écsit en el teatro Olimpo la vetlla del 27 de Janer d'enguany.

Staramsadas (1)

XARADA

Si lluny estich de tu, no pots pensarte
lo que sofreixo jo
bo y pensant ab *tercera tota* imatje
y ab el teu tipo hermós;
voldria propet meu llavors tenirte
parlant del nostre amor...
Mes cuan al teu costat estich un rato
y tu obras *tres* boqueta de pinyó,
per no sentir de tu certas... paraulas
te voldria ben lluny, ben lluny, llavors.

Me *prima-dos-terça*
de tu, la virtut,
puig cuan ab mi parlas
ho fas sense embuts.
Dius que ab mi á las toscas
no hi vols estar, no,
y que vols llum... ¡Tonta!
¿vols més llum que jo?

Quina cosa més *cinch-quinta*
me passa des que't conéch;
diuhen que si no m'engreixo...
es fácil que'm quedi séch.

¿Dius que t'han dit que ma pitjor *tres-quinta*
es de que poquets cuartos tinch, Pilar...?
donchs, t'han enganyat, nena,
puig, t'asseguro jo .. que no'n tinch cap.

J. STARAMSA.

Solucions als del número passat.

Xarada: Ca-rre-ta-da.

Geroglífichs comprimits: Caball.—Pollastre.
Musol.—Sobresada.
Alarma.

(1) De un libre próxim á no publicarse may.—(Nota del autor.)

CATALUNYA ARTISTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

12 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 4 de novela ilustrada. — 8 de folletí dramátich. — Grabats y dibuixos de notables artistas. — Cubertas en paper de seda.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas. — EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims.

FÁBRICA DE SOMBREROS

de todas classes y formas

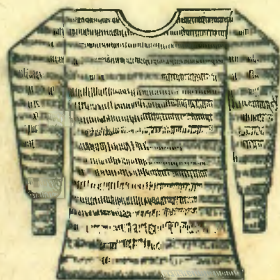
A. GILI

ES DE LAS CASAS QUE VEN AB MES ECONOMIA

HOSPITAL, núm. 16. — BARCELONA

Vendas al engrós y al detall.

PREUS DE FÁBRICA

Casa exclussiva en

GENEROS DE PUNT

DE

GONZALO COMELLA

CARDENAL CASAÑAS (Avants Biera del Pi). núm. 10.

BARCELONA

Marca registrada.

TANCAT ELS DIAS FESTIUS

Galería Lírich-Dramática Regional

DESPATX Y ARXIU: Raurich, 20 principal.

Aquesta nova Galeria montada luxosament, ofereix als senyors autors dramátichs y músichs compositors de Catalunya, Balears y Valencia, condicions ventatjosíssimas.

Respón del cobro de propietat, conta ab un escullit servey de Corresponals, percibeix tan sols un 10 per 100 dintre Barcelona y un 15 per 100 per tot Catalunya y regions indicadas, inscriu gratuítement en el Registre de la Propietat Intellectual las obras dels autors que representa, liquida al cap del mes y defensa'ls drets d'autor sense retribució davant de Centres gubernatius, económichs y judicials.

Poden els senyors autors demanar la Circular que conté las condicions de la nova

GALERÍA LÍRICH-DRAMÁTICA REGIONAL